

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

Aseiad o'r Effaith ar y Gymraeg

DRAFFT

Gorffennaf 2021

RHONDDA CYNON TAF

ASESIAD O'R EFFAITH AR Y GYMRAEG

Mae'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yma'n galluogi'r Cyngor i drafod egwyddorion a gofynion Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015¹ er mwyn sicrhau cydymffurfriad â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011².

Mae i'w ddarllen ochr yn ochr â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Effaith Economaidd-Gymdeithasol, gan fod y wybodaeth ym mhob dogfen yn gysylltiedig ac mae'r themâu ynddyn nhw'n drawsbynciol.

Cam Un - Casglu Gwybodaeth	
Enw'r Cynnig	Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg – Drafft.
Cyfadran / Adran	Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant - Carfan Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif.
Cyfarwyddwr Gwasanaeth	Andrea Richards.
Swyddog sy'n llenwi'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg	Grace Zecca-Hanagan.
E-bost	Grace.C.Zecca-Hanagan@rctcbc.gov.uk
Disgrifiad Cryno	<p>Mae Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013³ yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol (ALI) baratoi Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg. Rhaid i'r Cynllun Strategol gynnwys cynigion a thargedau i wella:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Cynllunio a safonau addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg; ac2. Adroddiad ar y cynnydd a wnaed i gyrraedd targedau'r Cynllun Strategol blaenorol. <p>Ers gosod ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg cyntaf ger bron Llywodraeth Cymru yn 2016, mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y sector addysg cyfrwng Cymraeg ar lefelau lleol a chenedlaethol. Mae'r newidiadau yma wedi'u dylanwadu'n bennaf gan ddeddfwriaeth Llywodraeth Cymru, yn enwedig Cynllun Gweithredu newydd Cymraeg mewn Addysg⁴ a thrwy roi Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif ar waith ymhellach⁵.</p> <p>Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi diweddarau'r rheoliadau ynghylch Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg, gyda Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019⁶ a Rheoliadau Cynllun</p>

¹ [Rheoliadau Safonau'r Gymraeg \(Rhif 1\) 2015](#)

² [Mesur y Gymraeg \(Cymru\) 2011](#)

³ [Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion \(Cymru\) 2013](#)

⁴ [Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg](#)

⁵ [Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif](#)

⁶ [Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg \(Cymru\) 2019](#)

	<p>Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) (Diwygio) (Y Coronafeirws) 2020⁷ yn canolbwyntio ar bedwar cynnig. Y ddau brif gynnig yw:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ymestyn hyd cylch gweithredu'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg o'i dair blynedd gyfredol i ddeng mlynedd; a 2. Disodli'r ddyletswydd gyfredol sydd ar Awdurdodau Lleol i gynllunio darpariaeth eu haddysg gyfrwng Gymraeg yn seiliedig ar alw ar yr amod bod Awdurdodau Lleol yn cyflawni targedau sydd wedi'u gosod gan LIC. Nod y targedau yma yw cynyddu canran y disgyblion sydd yn eu blwyddyn gyntaf o addysg gyfrwng Gymraeg dros gyfnod y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yma.
Dyddiad	21 Mehefin 2021.
Amlinelliad o bwy mae'r Strategaeth / Cynllun Arfaethedig yma'n Effeithio arny'n nhw	<p>Mae'r Cynllun Strategol yn gynllun ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae modd felly i bob plentyn a pherson ifanc, disgybl, rhiant / gwarcheidwad a'r gymuned ehangach sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol elwa ohono.</p> <p>Yn ogystal, gallai sawl grŵp a sefydliad allanol elwa o'r Cynllun Strategol. Mae'r rhain yn cynnwys, ond dydyn nhw ddim yn gyfyngedig i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canolbarth y De • Coleg y Cymoedd • Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg • Menter Iaith • Mudiad Meithrin • RhAG • Urdd Gobaith Cymru • Prifysgol De Cymru • Llywodraeth Cymru
Nodau'r Strategaeth Cynllun Arfaethedig mae'r rhain Ymwneud Gymraeg?	<p>Ein targed yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, wedi'i osod gan Lywodraeth Cymru, yw:</p> <p><i>Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8% a 12% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.</i></p> <p>Mae'r targed yma'n seiliedig ar gyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050⁸, fel sydd wedi'i nodi yn strategaeth Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr.</p> <p>Yn ogystal â'r targed i gynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r Cynllun Strategol yn cynnwys saith deilliant neu faes sy'n nodi sut y mae disgwyl i Awdurdodau Lleol wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn eu hardal. Ein blaenoriaethau yw:</p>

⁷ [Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg \(Cymru\) \(Diwygio\) \(Y Coronafeirws\) 2020](#)

⁸ [Cymraeg 2050 – Miliwn o Siaradwyr Cymraeg](#)

	<ol style="list-style-type: none"> Deiliant 1: Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Deiliant 2: Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Deiliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall. Deiliant 4: Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg. Deiliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol. Deiliant 6: Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Deiliant 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. 															
Proffil leithyddol Cyfredol yr Ardal(oedd) Daearyddol Dan Sylw	<p>Bob deng mlynedd mae'r genedl yn neilltuo un diwrnod ar gyfer y Cyfrifiad. Mae'n ffynhonnell wybodaeth am nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg.</p> <p>O'r 225,555 o drigolion sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol, nododd Cyfrifiad 2011⁹ fod 12.3% (27,779) yn gallu siarad Cymraeg. Doedd yr 87.7% (197,776) a oedd yn weddill ddim yn gallu siarad Cymraeg. Mae modd cymharu hyn â ffigurau Cymru gyfan. O'r 2,955,841 o drigolion sy'n byw yng Nghymru, roedd 19% (562,016) yn gallu siarad Cymraeg. Doedd yr 81% (2,393,825) a oedd yn weddill ddim yn gallu siarad Cymraeg.</p> <p>Mae'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth¹⁰ yn casglu gwybodaeth ynghyd am allu'r rheiny sy'n ymateb i siarad Cymraeg ac yn cynnwys cwestiwn ar ba mor aml y mae pobl yn siarad Cymraeg. Mae'n cael ei ddiweddarau bob chwarter, felly mae'n ffynhonnell fwy cyfredol na'r Cyfrifiad. Nododd yr Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth ar gyfer y chwarter a ddaeth i ben ym mis Medi 2020 fod 19.3% o'r rheiny a ymatebodd sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol wedi dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg. Mae hyn o'i gymharu â chanran Cymru gyfan o 28.8% o'r rheiny a ymatebodd. Mae modd dadansoddi hyn ymhellach trwy'r data yn y tabl isod.</p> <table border="1" data-bbox="488 1554 1437 1890"> <thead> <tr> <th colspan="3">Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf</th> <th>Cymru Gyfan</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Yn gallu darllen Cymraeg</td> <td>18.2%</td> <td>25.8%</td> </tr> <tr> <td>Yn gallu ysgrifennu Cymraeg</td> <td>16.7%</td> <td>23.5%</td> </tr> <tr> <td>Yn gallu deall Cymraeg ar lafar</td> <td>23.5%</td> <td>33.0%</td> </tr> </tbody> </table>	Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)				Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cymru Gyfan	Yn gallu darllen Cymraeg	18.2%	25.8%	Yn gallu ysgrifennu Cymraeg	16.7%	23.5%	Yn gallu deall Cymraeg ar lafar	23.5%	33.0%
Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)																
	Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	Cymru Gyfan														
Yn gallu darllen Cymraeg	18.2%	25.8%														
Yn gallu ysgrifennu Cymraeg	16.7%	23.5%														
Yn gallu deall Cymraeg ar lafar	23.5%	33.0%														

⁹ [Cyfrifiad 2011](#)

¹⁰ [Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth](#)

Mae'r data'n dangos bod canrannau Cymru gyfan ym mhob maes sgiliau'r Gymraeg yn sylweddol uwch na chanrannau'r Fwrdeistref Sirol. Serch hynny, mae'r data cyfredol yn dangos cynnydd sylweddol yn nifer y trigolion sy'n gallu darllen, ysgrifennu a deall Cymraeg ar lafar ers Cyfrifiad 2011.

Wrth eu holi am ba mor aml yr oedden nhw'n siarad Cymraeg, mae'r tabl isod yn dangos dadansoddiad o ymatebion y rheiny a ymatebodd sy'n byw yn y Fwrdeistref Sirol o'u cymharu ag ymatebion Cymru gyfan.

Sgiliau Cymraeg Trigolion - (%)			
	Bwrdeistref Rhondda Taf	Sirol Cynon	Cymru Gyfan
Yn siarad Cymraeg bob dydd	6.9%		16.2%
Yn siarad Cymraeg bob wythnos	5.0%		4.8%
Yn ei defnyddio'n llai aml	5.7%		6.2%

Mae'r data'n dangos bod canran y rheiny a ymatebodd sy'n siarad Cymraeg bob dydd yn llawer is ar gyfer y Fwrdeistref Sirol na chanran Cymru gyfan.

Mae'r Arolwg Defnydd Iaith¹¹ ar gyfer 2013 i 2015 yn cynnwys gwybodaeth fanwl am ruglder siaradwyr Cymraeg a'u defnydd o'r Gymraeg mewn ystod o leoliadau. Wrth edrych lle dysgodd y rheiny a ymatebodd sy'n byw yng Nghymru siarad Cymraeg, dysgodd y mwyafrif, sef 45.0%, siarad Cymraeg gartref. Dysgodd 26.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol feithrin a'r ysgol gynradd rhwng 2 a 10 oed a dysgodd 14.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol uwchradd yn 11 oed a hŷn. Dysgodd y 2.0% arall siarad Cymraeg mewn lleoliadau eraill, gan gynnwys ar gyrsiau 'Cymraeg i Oedolion'.

Mae'r tabl canlynol yn amlinellu cyfanswm y canran o ddisgyblion oedran ysgol statudol (pump i bymtheg oed) sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws pob un o bum Awdurdod Lleol yr ardal sy'n rhan o Wasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiw m Canolbarth y De (CCD GAC) yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf. Mae'r wybodaeth yn deillio o Gyfrifiad Ysgolion Blyneddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD):

Cyfanswm y canran o Ddisgyblion Oedran Ysgol Statudol sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion Cynradd, Canol ac Uwchradd Cyfrwng Cymraeg.			
ALI	Blwyddyn Academaidd		
	2018	2019	2020

¹¹ [Arolwg Defnydd Iaith 2013 i 2015](#)

Pen-y-bont ar Ogwr	7.8%	7.5%	7.4%
Caerdydd	14.8%	15.0%	15.3%
Merthyr Tudful	7.3%	7.6%	7.72%
Rhondda Cynon Taf	18.8%	18.0%	18.8%
Bro Morgannwg	12.4%	12.7%	12.8%
Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canol y De	13.9%	14.0%	14.2%

Mae gan y Cyngor y ganran uchaf o ddisgyblion oedran ysgol statudol sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws ardal y pum Awdurdod Lleol sy'n rhan o'r Gwasanaeth Addysg ar y Cyd yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf.

Mae 17 o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer plant 3 i 19 oed, tair ysgol gynradd dwy iaith ar gyfer plant 3 i 11 oed a deuddeg o ysgolion cynradd ar gyfer plant 3 i 11 oed. Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm y disgyblion oedran ysgol gynradd sydd wedi mynychu ysgolion yn y Fwrdeistref Sirol yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf. Maen nhw wedi'u rhannu'n gyfrwng Saesneg a chyfrwng Cymraeg ac mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm Disgyblion Oedran Ysgol Gynradd sy'n Mynychu Ysgolion yn y Fwrdeistref Sirol wedi'i rannu'n Gyfrwng Saesneg a Chyfrwng Cymraeg						
Categori	Blwyddyn Academaidd					
	2017		2018		2019	
	Rhif	%	Rhif	%	Rhif	%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg	18,241	80.9%	18,153	80.9%	18,078	81.0%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion	4,291	19.0%	4,269	19.0%	4,220	18.9%

cynradd cyfrwng Cymraeg						
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd	22,532		22,422		22,298	

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu addysg cyfrwng Cymraeg yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf.

Mae pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol. Mae dwy ysgol bob oed ar gyfer disgyblion 3 i 19 oed a dwy ysgol uwchradd ar gyfer disgyblion 11 i 19 oed. Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm y disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf. Mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm y disgyblion Oedran Ysgol Uwchradd sy'n Mynychu Ysgolion yn y Fwrdeistref Sirol wedi'u rhannu'n gyfrwng Saesneg a chyfrwng Cymraeg						
Categori	Blwyddyn Academaidd					
	2017		2018		2019	
	Rhif	%	Rhif	%	Rhif	%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg	12,550	80.7%	12,685	80.6%	12,868	80.4%
Cyfanswm nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg	3,010	19.3%	3,058	19.4%	3,141	19.6%
Cyfanswm nifer y	15,560		15,743		16,009	

disgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf.

Mae'r tabl nesaf yn dangos y cyfraddau pontio o bob Cyfnod Allweddol am y tair blynedd academaidd diwethaf yn y Fwrdeistref Sirol. Mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Pontio o Bob Cyfnod Allweddol am y Tair Blynedd Blaenorol yn y Fwrdeistref Sirol			
Pontio	Blwyddyn Academaidd		
	2017	2018	2019
Y Cyfnod Sylfaen Gyfnod Allweddol Dau i	97.7%	98.2%	98.3%
Cyfnod Allweddol Dau i Gyfnod Allweddol Tri	111.7%	113.9%	110.1%
Cyfnod Allweddol Tri i Gyfnod Allweddol Pedwar	95.5%	98.4%	97.3%
Cyfnod Allweddol Pedwar i Gyfnod Allweddol Pump	62.2%	55.5%	59.6%

O edrych ar y data pontio, mae'n ymddangos nad yw'r broses bontio i ddisgyblion rhwng Cyfnodau Allweddol yn broblem sylweddol.

Data / Ymchwil Perthnasol Eraill

Y prif strategaethau a pholisïau sy'n gysylltiedig â'r Cynllun Strategol yw:

Cenedlaethol:

- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- Ffyniant i Bawb: Y Strategaeth Genedlaethol - 2017.
- Y Rhaglen Lywodraethu: Symud Cymru Ymlaen - 2016 i 2021.

- Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg.
- Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013.
- Rheoliadau Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg ac Asesu'r Galw (Cymru) 2013.
- 'Independent Review of Curriculum and Assessment Arrangements in Wales' - Professor Donaldson, 2015.
- Cwricwlwm i Gymru – 2022
- Cynllun Gweithredu Cymraeg 2050 – 2019.
- Addysg yng Nghymru - Ein Gweledigaeth Genedlaethol - 2017 i 2021.
- Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg - 2017 i 2021
- Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg.
- Deddf Gofal Plant 2006.
- Cynnig Gofal Plant Llywodraeth Cymru.
- Lleihau Niferoedd y Dosbarth Babanod.
- Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.
- Cod Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru.

Rhanbarthol:

- CCD GAC: Cynllun Busnes – 2021 i 2022.
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf: Cynllun Llesiant - 2018 i 2023.

Lleol:

- Cynllun Corfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2020 i 2024: Gwneud Gwahaniaeth.
- Cynllun Datblygu Lleol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2006 i 2021.
- Cynllun Busnes Strategol Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant Cyngor Bwrdeistref Sirol RhCT: Pob Ysgol yn Ysgol Dda.
- Strategaeth Hybu'r Gymraeg Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2016 i 2021.
- Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf - 2017 i 2020.
- Aseiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf – 2017 i 2022.

Yn fwy penodol:

- Ffyniant i Bawb: Y Strategaeth Genedlaethol a'r Rhaglen Lywodraethu: Symud Cymru Ymlaen. Nod y rhain yw sicrhau gwelliannau i economi a gwasanaethau cyhoeddus Cymru. Un o'r blaenoriaethau yw galluogi pob disgybl i allu defnyddio'r Gymraeg wrth adael yr ysgol.
- Mae Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr, yn nodi uchelgais Llywodraethau Cymru o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn

	<p>2050 ac annog mwy o bobl i ddefnyddio'r Gymraeg a'i siarad yn eu bywydau bob dydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Addysg yng Nghymru - Cenhadaeth ein Cenedl, yn nodi sut y bydd y sector addysg yn datblygu i sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn cael ei weithredu'n effeithiol. Y bwriad yw i ddisgyblion gynyddu'u dwyieithrwydd gyda gafael gref ar ieithoedd eraill. Er mwyn cefnogi hyn, mae Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg a Chynllun Gweithredu Cymraeg 2050 yn pennu'r cyfeiriad ar gyfer datblygu addysg cyfrwng Cymraeg. <p>Mae yna gysylltiadau â Chynllun Corfforaethol y Cyngor ar gyfer 2020 hyd at 2024, yn benodol y flaenoriaeth yma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ffyniant – Creu'r cyfle i bobl a busnesau fod yn arloesol, yn entrepreneuraidd ac i gyflawni eu potensial a ffynnu. <ul style="list-style-type: none"> ○ Sicrhau bod gyda ni ysgolion da fel bod modd i bob plentyn gael addysg wych. <p>Yn yr un modd, mae Strategaeth Hybu'r Gymraeg Bum Mlynedd y Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng 2016 a 2021 yn hwyluso ac yn hybu'r Gymraeg yn y Fwrdeistref Sirol.</p>
--	--

Cam Dau - Asesiad Effaith						
A fydd y Strategaeth / Cynllun Arfaethedig yn Effeithio ar Unrhyw / Pob un o'r canlynol?						
	Bydd	Na fydd	Dim Effaith / dibwys	Pam y bydd yn cael Effaith Gadarnhaol / Negyddol ar y Gymraeg?	Tystiolaeth	Camau Gweithredu i Liniaru Effeithiau Negyddol / Cyfrannu'n Well at Effeithiau Cadarnhaol?
1. Cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg.	X.			<p>Ein targed, yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol yma, yw:</p> <p><i>Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8% a 12% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.</i></p> <p>Yn ogystal â'r targed i gynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg, mae'r Cynllun Strategol yn cynnwys saith deilliant neu faes sy'n nodi sut y mae disgwyl i Awdurdodau Lleol wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn eu hardal. Ein blaenoriaethau yw:</p>	<p>Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.</p> <p>Mae'r targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn seiliedig ar gyfrannu at y targed tymor hir cyffredinol o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yng nghynllun Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg.</p> <p>Bydd cyflwyno'r Cynllun Strategol yn cyfrannu at bob un o'r saith nod llesiant yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, yn benodol:</p>	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd y targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg gofyn am sawl dull gwahanol. Bydd y Cyngor</p>

				<ol style="list-style-type: none"> 1. Deilliant 1: Mwy o ddisgyblion Meithrin / tair oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. 2. Deilliant 2: Mwy o ddisgyblion dosbarth Derbyn / pump oed yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. 3. Deilliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth bontio o un Cyfnod o'u haddysg statudol i un arall. 4. Deilliant 4: Mwy o ddisgyblion yn astudio ar gyfer cymwysterau wedi'u hasesu yn y Gymraeg (y pwnc) a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg. 5. Deilliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol. 6. Deilliant 6: Cynyddu darpariaeth cyfrwng Gymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. 7. Deilliant 7: Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu'r Gymraeg ac 	<ul style="list-style-type: none"> • Cymru Lewyrchus, trwy ddatblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig • Cymru sy'n Fwy Cyfartal, trwy greu cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau economaidd-gymdeithasol) • Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu, trwy greu cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden 	<p>yn gwneud pob ymdrech i feithrin perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu ato, a chynnal y berthynas honno. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Gymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Gymraeg yng Nghymru erbyn 2050.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Cynllun Strategol, mae'r Cyngor wedi datblygu Cynllun Gwaith Pum Mlynedd sy'n nodi camau gweithredu ar gyfer pob un o'r saith deilliant neu faes gyda'r nod o gyfrannu tuag at wella addysg cyfrwng Gymraeg</p>
--	--	--	--	--	--	---

				addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.		ac addysgu'r Gymraeg, a chyflawni ein targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Niferoedd a / neu ganrannau'r siaradwyr Cymraeg.	X.			<p>Mae'r Arolwg Defnydd Iaith¹² ar gyfer 2013 i 2015 yn cynnwys gwybodaeth fanwl am ruglder siaradwyr Cymraeg a'u defnydd o'r Gymraeg mewn ystod o leoliadau. Wrth edrych lle dysgodd y rheiny a ymatebodd sy'n byw yng Nghymru siarad Cymraeg, dysgodd y mwyafrif, sef 45.0%, siarad Cymraeg gartref. Dysgodd 26.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol feithrin a'r ysgol gynradd rhwng 2 a 10 oed a dysgodd 14.0% siarad Cymraeg yn yr ysgol uwchradd yn 11 oed a hŷn. Dysgodd y 2.0% arall siarad Cymraeg mewn lleoliadau eraill, gan gynnwys ar gyrsiau 'Cymraeg i Oedolion'.</p> <p>Bydd y targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn gofyn am ddull amlochrog. Bydd y Cyngor yn</p>	<p>Mae datblygu a gweithredu strategaethau marchnata a hyrwyddo wedi'u targedu a fydd yn sicrhau bod buddion addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid o'r blynyddoedd cynnar cychwynnol, hyd at addysg gynradd ac uwchradd, gan symud ymlaen i addysg uwchradd ac addysg bellach i bob disgybl, beth bynnag yw eu hangen dysgu, yn sylfaenol er mwyn cynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Yn ogystal, bydd dosbarthiadau trochi Cymraeg yn cael eu defnyddio i roi cymorth i ddisgyblion sy'n hwyrdyfydiaid.</p>	<p>Bydd y Cyngor yn datblygu strategaethau marchnata a hyrwyddo wedi'u targedu a'u rhoi ar waith, er mwyn sicrhau bod manteision addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid.</p> <p>Bydd y Cyngor yn ystyried creu dosbarth trochi yn y Gymraeg ar gyfer y rheiny sy'n hwyrdyfydiaid, ochr yn ochr â datblygu Band B ei Raglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.</p> <p>Bydd rhieni/gwarcheidwaid cymwys a'r gymuned ehangach yn cael eu</p>

¹² [Arolwg Defnydd Iaith 2013 i 2015](#)

			<p>gweithio i sicrhau bod manteision addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid a dangos ei bod hi byth yn rhy hwyr i dderbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae modd gwneud hyn trwy ddefnyddio dosbarthiadau trochi ar gyfer y Gymraeg i gefnogi'r disgyblion hynny sy'n hwyrddyfodiaid i'r iaith.</p> <p>Er nad oes dosbarthiadau trochi yn y Gymraeg yn ysgolion y Cyngor ar hyn o bryd ar gyfer y rheiny sy'n hwyrddyfodiaid, caiff ysgolion sydd angen y gefnogaeth a'r adnodd yma gyllid er mwyn helpu disgyblion i gaffael sgiliau iaith yn ôl yr angen. Mae cyllid yn cael ei roi i ysgolion cyfrwng Cymraeg yn uniongyrchol i sicrhau bod unrhyw hwyrddyfodiaid i addysg cyfrwng Cymraeg yn cael y cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i ffynnu yn eu hysgolion.</p> <p>Rydyn ni'n ystyried bod hyn yn gweithio'n effeithiol. Serch hynny, o gofio bod llawer o Awdurdodau Lleol yn gweithredu modelau</p>	<p>Bydd rhieni/gwarcheidwaid cymwys a'r gymuned ehangach hefyd yn cael eu cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn gwella eu hyder a dal gaffael ar eu rhuglder yn y Gymraeg. Bydd rhain yn cynnwys gweithgareddau cyn-gyflogaeth gan Cymunedau am Waith sy'n cyflwyno Cymraeg sgyrsiol i rieni/gwarcheidwaid a'r gymuned ehangach a chwrs llwybr i gyflogaeth sy'n cynnwys sgiliau Cymraeg sylfaenol a all arwain at gwrs Cymraeg i Oedolion.</p>	<p>cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg i wella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg drwy weithgareddau cyn-gyflogaeth gan Cymunedau am Waith.</p>
--	--	--	---	---	--

			<p>amrywiol o ddsbarthiadau trochi yn y Gymraeg i gefnogi disgyblion sy'n hwyddfyodiaid i addysg cyfrwng Cymraeg, gallai gweithio gyda Llywodraeth Cymru, y Consortiwm a chonsortia addysg rhanbarthol eraill fod yn fuddiol. Gall hyn ein helpu ni i ddeall pa gyfleoedd ar gyfer gweithio ar y cyd sydd ar gael i sicrhau bod plant a phobl ifainc dan sylw yn cael cefnogaeth ddigonol.</p> <p>Yn ogystal, mae rhieni/gwarcheidwaid cymwys a'r gymuned ehangach yn cael eu cefnogi a'u hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg i wella eu hyder a sicrhau eu bod yn parhau i fod yn rhugl yn y Gymraeg. Mae Cymunedau am Waith yn Rhaglen Bartneriaeth gan Lywodraeth Cymru rhwng yr Awdurdod Lleol a'r Adran Gwaith a Phensiynau. Mae'n cael cymorth gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop i ddarparu gwasanaethau cymorth cyflogaeth ym mhob un o'r 52 o glystyrau Cymunedau yn Gyntaf yng Nghymru. Mae Carfanau Prosiect Cymunedau am Waith</p>	
--	--	--	---	--

				<p>pwrpasol ar waith i ddarparu cefnogaeth i unigolion gael mynediad at gyflogaeth. Mae Cymunedau am Waith yn cynnig gweithgareddau cyn-gyflogaeth sy'n cyflwyno Cymraeg sgysiol i rieni/gwarcheidwaid a'r gymuned ehangach a chwrs 'llwybr i gyflogaeth' sy'n cynnwys sgiliau sylfaenol y Gymraeg a all arwain at gwrs Cymraeg i Oedolion.</p>		
3. Cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg.	X.			<p>Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n cynnwys swyddogion</p>	<p>Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.</p> <p>Mae datblygu a gweithredu strategaethau marchnata a hyrwyddo wedi'u targedu a fydd yn sicrhau bod buddion addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo i rieni/gwarcheidwaid o'r blynyddoedd cynnar cychwynnol, hyd at addysg gynradd ac uwchradd, gan symud ymlaen i addysg uwchradd ac addysg bellach i bob disgybl, beth bynnag yw eu hangen dysgu, yn sylfaenol er mwyn cynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn</p>	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo yn cael ei sefydlu, a fydd yn</p>

				<p>y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p>	<p>derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd y Cyngor yn defnyddio strategaethau marchnata a hyrwyddo cenedlaethol a rhanbarthol, wedi'u datblygu a'u darparu gan Lywodraeth Cymru a'r Consortiwm, yn ogystal â strategaethau marchnata a hyrwyddo lleol wedi'u datblygu gan y Cyngor ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol sy'n ffurfio Grŵp Strategol y Cynllun Strategol.</p>	<p>cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol a bydd yn cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p>
<p>4. Cydymffurfio â safonau statudol y Cyngor ar gyfer y Gymraeg.</p>	X.			<p>Bydd y Cynllun Strategol yn cydymffurfio â safonau statudol y Cyngor ar gyfer y Gymraeg.</p> <p>Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, mae'r holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol wedi'u hystyried er mwyn annog a hwyluso'r twf tymor hir ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi sicrhau bod y Cynllun yn ystyried yr holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisiau a chynlluniau gweithredu lleol,</p>	<p>Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.</p>	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p>

				<p>rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol a pherthnasol sy'n effeithio ar addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a bydd yn parhau i sicrhau hynny.</p>		<p>Mae'r targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn gofyn am sawl dull gwahanol. Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu ato, a chynnal y berthynas honno.</p> <p>Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Wrth lunio'r Cynllun Strategol, cafodd</p>
--	--	--	--	--	--	---

						<p>Diwrnod Cynllunio Rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg ei chynnal. Roedd swyddogion o'r Cyngor yn bresennol, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Mae gan bob un o'r rhain rôl i'w gyfrannu at lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol. Maen nhw'n cynnwys y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canol y De • Coleg y Cymoedd • Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg • Menter Iaith • Mudiad Meithrin • RhAG • Urdd Gobaith Cymru • Prifysgol De Cymru • Llywodraeth Cymru <p>Er mwyn sicrhau bod Cynllun Strategol cadarn</p>
--	--	--	--	--	--	--

						<p>yn cael ei ffurfio, mae'r Cyngor hefyd wedi datblygu holiadur ar-lein fel cam ymgynghori cynstatudol. Roedd hyn yn cael ei dosbarthu i swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol.</p> <p>Mae'r holl gyfathrebu, gan gynnwys Diwrnod Cynllunio rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, gohebiaeth e-bost a dogfennau yn ogystal â'r broses ymgynghori statudol wedi'i rannu'n ddwyieithog gyda'r holl grwpiau a sefydliadau allanol, a bydd hyn yn parhau.</p> <p>Anogir adborth trwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn darparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Lle bo angen a gofyn am hynny, mae cyfieithu ar y pryd wedi cael ei</p>
--	--	--	--	--	--	--

						ddarparu, a bydd hyn yn parhau.
5. Trin y Gymraeg yr un fath â'r Saesneg.	X.			<p>Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'r Cyngor am adeiladu ar yr hyn y mae wedi'i gyflawni hyd yma a sicrhau bod pob tref a chymuned yn y Fwrdeistref Sirol yn lle gwych i fyw, gweithio a chwarae. Uchelgais y Cyngor yw sicrhau bod pawb mor iach, annibynnol a llewyrchus â phosibl trwy gydol eu bywydau. Mae agor y drws i addysg dda, datblygu sgiliau a chynnig cyfleoedd cyflogaeth o safon i gyd yn feysydd â blaenoriaeth.</p> <p>Mae'r weledigaeth ganlynol yn ganolog i gyflawni'r uchelgais yma:</p> <p>Bydd yna ysgolion da, fel bod gyda phob plentyn a pherson ifanc, waeth beth yw eu hangen dysgu, fynediad teg i addysg o safon dda trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.</p> <p>Bydd y Cyngor yn cyflawni'r weledigaeth yma trwy gefnogi plant i gael y dechreuad gorau mewn bywyd a sicrhau eu bod yn</p>	Bydd Cynllun Gwaith Blynyddol yn cael ei ddatblygu i gadw golwg ar y cynnydd, â'r nod o fod yn ddogfen waith ymarferol.	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd y Cyngor yn gweithio o hyd ar y prosiectau sy'n weddill sydd wedi'u hariannu trwy Gynllun Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant a Chynllun Grant Cyfalaf Addysg Cyfrwng Cymraeg Llywodraeth Cymru, ac yn eu cyflenwi. Mae'r prosiectau yma'n cefnogi gwaith cyfalaf</p>

				<p>barod i ddysgu trwy system y blynyddoedd cynnar well, cefnogi teuluoedd trwy'r cynnig gofal plant ac hefyd trwy fuddsoddi mewn cyfleusterau newydd a gwell i ysgolion a chymunedau, a hynny trwy gynllun Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.</p>		<p>sy'n hwyluso twf mewn addysg cyfrwng Cymraeg, gyda chyllid wedi'i anelu'n benodol at ddatblygu neu ehangu lleoliadau gofal plant a'r blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wedi'u cydleoli ar safleoedd ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg. Mae'r prosiectau a gafodd eu cwblhau'n ddiweddar neu sydd i fod i gael eu cwblhau yn ystod pum mlynedd academaidd gyntaf y Cynllun Strategol yma'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ysgol Gynradd Dolau (gan gynnwys yr Uned Gymraeg) • Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon • Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr • Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James • Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen
--	--	--	--	--	--	--

						<ul style="list-style-type: none"> • Ysgol Gynradd Gymunedol Gymraeg Llantrisant • Ysgol Llanhari <p>Bydd Band B uchelgeisiol Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif y Cyngor, ynghyd â chyllid uniongyrchol gan y Cyngor, yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diwygio cyfrwng iaith Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn o ysgol gynradd dwy iaith i ysgol gynradd Gymraeg (yn dilyn agor Ysgol Gynradd Hirwaun). Bydd dalgyloch Ysgol Gynradd Gymuned Penderyn hefyd yn cael ei ymestyn. • Darparu estyniad i Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr. • Darparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg Llyn y Forwyn.
--	--	--	--	--	--	--

						<ul style="list-style-type: none"> • Darparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar safle presennol Ysgol Gynradd Heol y Celyn, i ddarparu ar gyfer dysgwyr sy'n mynychu Ysgol Gynradd Gymraeg Pont Siôn Norton ar hyn o bryd a'r dysgwyr cyfrwng Cymraeg sy'n mynychu'r ysgol ddwy iaith, Ysgol Gynradd Heol y Celyn. • Darparu ysgol gynradd ddwy iaith newydd sy'n estyniad i ysgol gynradd ddwy iaith Dolau, a hynny'n rhan o ddatblygiad tai sylweddol. • Cynnal astudiaeth ddichonoldeb i fuddsoddi mewn naill ai adnewyddu Ysgol Gyfun Cwm Rhondda bresennol neu i adleoli'r ysgol i fod yn Ysgol yr 21^{ain} Ganrif newydd, i'w hadeiladu
--	--	--	--	--	--	---

						yng Nghwm Rhondda. <ul style="list-style-type: none"> • Creu ystafelloedd dosbarth gwell ac estynedig gyda chyfleuster chwaraeon newydd ar gyfer Ysgol Gyfun Rhydywaun.
--	--	--	--	--	--	--

Cam 3 - Gwella'r cynnig		
Beth?	Pryd?	Pwy?
Ymgynghori ac ymgysylltu â rhanddeiliaid.	<p>Hyd yn hyn, mae Diwrnod Cynllunio Rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi'i gynnal. Roedd sawl grŵp a sefydliad allanol yn bresennol, y mae gan bob un ohonyn nhw rôl i'w gyfrannu at lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol. Maen nhw'n cynnwys y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • CCD GAC. • Coleg y Cymoedd. • Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg. • Menter Iaith. • Mudiad Meithrin. • RhAG. • Urdd Gobaith Cymru. • Prifysgol De Cymru. • Llywodraeth Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

Yn ogystal, er mwyn sicrhau bod Cynllun Strategol cadarn yn cael ei ffurfio, mae'r Cyngor hefyd wedi datblygu holiadur ar-lein fel cam ymgynghori cyn-statudol.

Mae'r holl gyfathrebu, gan gynnwys Diwrnod Cynllunio Rhithwir Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, gohebiaeth e-bost a dogfennau yn ogystal â'r broses ymgynghori statudol wedi'i rannu'n ddwyieithog gyda'r holl grwpiau a sefydliadau allanol, a bydd hyn yn parhau.

Anogir adborth trwy gyfrwng y Gymraeg er mwyn darparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Lle bo angen a gofyn am hynny, mae cyfieithu ar y pryd wedi cael ei ddarparu, a bydd hyn yn parhau.

Bydd y Cynllun Strategol drafft yn destun ymgynghoriad cyhoeddus cynhwysfawr gydag ystod eang o randdeiliaid am gyfnod o ddim llai nag wyth wythnos. Yn ogystal â hyn, bydd y Pwyllgor Craffu – Plant a Phobl Ifainc a Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn craffu arno.

Mae'n anochel y bydd yr amgylchiadau presennol yn cyfyngu ar gyfleoedd ymgysylltu wyneb yn wyneb. Serch hynny, bydd y Cyngor yn defnyddio'i blatfformau cyfryngau cymdeithasol, cyfarfodydd rhithwir a dulliau

	<p>digidol hyd gorau'i allu i ymgysylltu â rhanddeiliaid.</p>	
Disgyblion.	<p>Mae'r Cyngor yn cydnabod y dylai disgyblion gael eu cynnwys fel cyfranogwyr gweithredol yn y broses o ddatblygu, darparu, rheoli a gwella eu profiad addysgol a'u profiad fel disgyblion.</p> <p>Mae gan ddisgyblion yr hawl i fynegi eu barn ar bob mater sy'n cael effaith arnyn nhw ac i'w barn gael ei chlywed a'i hystyried yn unol â'u hoedran a'u haeddfedrwydd. Yn hynny o beth, bydd Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif y Cyngor yn sicrhau bod trefniadau addas yn cael eu gwneud i gynnwys disgyblion fel cyfranogwyr gweithredol trwy gydol y broses ymgynghori yma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.
Grŵp Strategol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.	<p>Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun Strategol y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. • Grŵp Strategol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

	<p>allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Yn ogystal â'r uchod, bydd y Cyngor yn sefydlu Is-grwpiau 'gorchwyl a gorffen', lle y bo angen, sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Bydd pob Is-grŵp yn cael y dasg o gyflawni amcanion penodol, wedi'i lywio gan y Cylch Gorchwyl.</p>	
<p>Cynllun Gwaith Pum Mlynedd.</p>	<p>Mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu'r Cynllun Strategol a chyflwyno Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad blynyddol hwnnw, i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn. Bwriad yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi'r cyflawniadau mewn perthynas â'r Cynllun Strategol, a bydd yn cael ei ddefnyddio i nodi effeithiau cadarnhaol a negyddol ohono (os o gwbl).</p> <p>Bydd y targed o gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg gofyn am sawl dull gwahanol. Bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu ato, a chynnal y berthynas honno. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Carfan Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif. • Grŵp Strategol Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

	<p>addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Cynllun Strategol, mae'r Cyngor wedi datblygu Cynllun Gwaith Pum Mlynedd sy'n nodi camau gweithredu ar gyfer pob un o'r saith deilliant neu faes gyda'r nod o gyfrannu tuag at wella addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a chyflawni ein targed gan gynyddu'r canran o ddisgyblion Blwyddyn Un yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg.</p>	
--	---	--

Cam Pedwar - Adolygiad		
Sylwadau'r Uned Gwasanaethau Cymraeg	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried	Disgrifiad Cryno
<p>Mae hon yn Asesiad Effaith ar y Gymraeg manwl iawn sy'n rhestru llawer o'r effeithiau cadarnhaol a fwriadwyd y bydd y cynnig yma'n eu cael ar y Gymraeg.</p> <p>Mae'r Uned Gwasanaethau Cymraeg yn eich annog chi i ystyried y canlynol ymhellach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I restru gweithredoedd, yn adran dau, rydych chi'n bwriadu eu gwneud i gael effaith gadarnhaol / gynyddol gadarnhaol ar y Gymraeg. Dylai hyn, ynghyd â saith deilliant y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, hefyd ystyried effaith ar y gymuned gyfan. • Ystyried y camau y byddwch chi'n eu cymryd i gynyddu'r effeithiau cadarnhaol neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol. Efallai yr hoffech 	<p>7 Mehefin 2021.</p>	

<p>chi ystyried pethau fel gweithgareddau marchnata, pensaernïaeth dewis ac ymyriadau arfaethedig a fydd yn cynorthwyo'r cynnig i gyrraedd y deilliannau wedi'u targedu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn Adran Tri, rydyn ni'n eich annog chi i nodi'r mesurau lliniaru o Adran Dau rydych chi'n bwriadu'u rhoi ar waith. Mae hyn er mwyn dangos a chofnodi'r ymrwymiad i'r newidiadau hyn er mwyn i swyddogion / Uwch Garfan Rheoli / Cabinet fod yn effro iddyn nhw (gan na fydd yn bosibl rhoi pob gweithred a fwriadwyd ar waith). 		
Sylwadau Adolygu'r Swyddog	Disgrifiad Cryno	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried
Sylwadau'r Ymgynghoriad	Disgrifiad Cryno	Dyddiad gafodd y cynnig ei ystyried

<p>Cam Pump - Monitro, Gwerthuso ac Adolygu</p> <p>Yn unol â Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019, bydd y Cyngor yn gwneud pob ymdrech i feithrin a chynnal perthynas waith adeiladol gyda'r holl grwpiau a sefydliadau perthnasol a all gyfrannu at lwyddiant y Cynllun Strategol yma. Bydd ein Grŵp Strategol yn arbennig o bwysig wrth lunio, gweithredu a gwerthuso'r Cynllun Strategol yma. Mae'r Grŵp Strategol yn cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Ochr yn ochr â'r Grŵp Strategol ac o'r pwys mwyaf i lwyddiant y Cynllun Strategol y mae'r Is-grŵp Marchnata a Hyrwyddo. Mae'r Is-grŵp yma'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol ac mae'n cael ei lywio gan Gylch Gorchwyl.</p> <p>Yn ogystal â'r uchod, bydd y Cyngor yn sefydlu Is-grwpiau 'gorchwyl a gorffen', lle y bo angen, sy'n cynnwys swyddogion y Cyngor, ynghyd â swyddogion o nifer o grwpiau a sefydliadau allanol. Bydd pob Is-grŵp yn cael y dasg o gyflawni amcanion penodol, wedi'i lywio gan y Cylch Gorchwyl.</p> <p>O 2023 ymlaen, bydd y Cyngor yn rhoi dau brif ddull o adrodd ar gynnydd y Cynllun Strategol yma ar waith:</p>
--

1. Cynllun Gwaith Blynyddol.
2. Adroddiad Cynnydd Blynyddol.

Nod y Cynllun Gwaith Blynyddol yw bod yn ddogfen waith ymarferol i helpu i gadw golwg ar gynnydd yn y tymor byr. Bydd y Grŵp Strategol yn ei ddefnyddio i olrhain cynnydd y Cynllun Strategol.

Mae Rheoliadau 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i Awdurdodau Lleol adolygu eu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a gosod Adroddiad Cynnydd Blynyddol, yn seiliedig ar yr adolygiad hwnnw, ger bron Llywodraeth Cymru erbyn 31 Gorffennaf bob blwyddyn. Nod yr Adroddiad Cynnydd Blynyddol yw cofnodi cyflawniadau'r Cynllun Strategol.

Er mai'r Cyngor sydd â'r cyfrifoldeb statudol am y Cynllun Strategol, mae gydag ystod o grwpiau a sefydliadau allanol rôl wrth lunio, gweithredu a gwerthuso ei gynnydd yn rheolaidd trwy gydol ei oes.

Cam Chwech - Crynodeb o'r Effeithiau ar gyfer y Strategaeth / Cynllun Arfaethedig

Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'r Cyngor am adeiladu ar yr hyn y mae wedi'i gyflawni hyd yma a sicrhau bod pob tref a chymuned yn y Fwrdeistref Sirol yn lle gwych i fyw, gweithio a chwarae. Uchelgais y Cyngor yw sicrhau bod pawb mor iach, annibynnol a llewyrchus â phosibl trwy gydol eu bywydau. Mae agor y drws i addysg dda, datblygu sgiliau a chynnig cyfleoedd cyflogaeth o safon i gyd yn feysydd â blaenoriaeth.

Mae'r weledigaeth ganlynol yn ganolog i gyflawni'r uchelgais yma:

Bydd yna ysgolion da, fel bod gyda phob plentyn a pherson ifanc, waeth beth yw eu hangen dysgu, fynediad teg i addysg o safon dda trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.

Bydd y Cyngor yn cyflawni'r weledigaeth yma trwy gefnogi plant i gael y dechreuad gorau mewn bywyd a sicrhau eu bod yn barod i ddysgu trwy system y blynyddoedd cynnar well, cefnogi teuluoedd trwy'r cynnig gofal plant ac hefyd trwy fuddsoddi mewn cyfleusterau newydd a gwell i ysgolion a chymunedau, a hynny trwy gynllun Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif.

Bydd gweledigaeth y Cyngor ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg yn dangos arweinyddiaeth gref ac ymrwymiad clir, ac i'r perwyl hyn, ein nod yw:

Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg rhwng 8% a 12% yn ystod oes deng mlynedd y Cynllun Strategol Cymraeg yma. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 506 o ddisgyblion Blwyddyn Un mewn addysg cyfrwng Cymraeg i rhwng 720 ac 825.

Er mwyn cyflawni'r targed yma, bydd angen defnyddio sawl dull gwahanol. Mae sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg ar gael i bawb yn y lleoliad cywir waeth pa anghenion dysgu sydd gyda nhw, o ddechrau'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch, yn allweddol wrth gyflawni'r nod o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050.

Gan gydnabod pwysigrwydd Cymraeg 2050, a pha mor hanfodol yw'r system addysg er mwyn cyflawni'r weledigaeth, mae'r Cynllun Strategol yma'n nodi cynllun deng mlynedd y Cyngor ar gyfer cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, yn ogystal â gwella cynllunio'r ddarpariaeth honno. Mae'n defnyddio'r Cynllun Strategol blaenorol am y cyfnod rhwng 2017 a 2022¹³ yn sail iddo, gan greu cynllun gwaith sy'n nodi sut mae'r Cyngor yn bwriadu cyflawni ei weledigaeth deng mlynedd.

Wrth ddatblygu'r Cynllun Strategol yma, mae'r holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisïau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol wedi'u hystyried er mwyn annog a hwyluso'r twf tymor hir ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi sicrhau bod y Cynllun yn ystyried yr holl ddeddfwriaeth, strategaethau, polisïau a chynlluniau gweithredu lleol, rhanbarthol a chenedlaethol cyfredol a pherthnasol sy'n effeithio ar addysg cyfrwng Cymraeg ac addysgu'r Gymraeg, a bydd yn parhau i sicrhau hynny.

Cam Saith - Cymeradwyo			
Enw'r Swyddog sy'n Llenwi'r Aseiad o'r Effaith ar y Gymraeg	Grace Zecca-Hanagan.	Cyfarwyddwr Gwasanaeth	Andrea Richards, Cyfarwyddwr Gwasanaeth ar gyfer Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif a Materion Trawsnewid
Swydd	Ysgolion yr 21 ^{ain} Ganrif.	Rwy'n argymhell bod y strategaeth / cynllun arfaethedig	Yn cael ei roi ar waith heb unrhyw welliannau. Yn cael ei roi ar waith gan ystyried y camau lliniaru sydd wedi'u hamlinellu. Yn cael ei wrthod oherwydd effeithiau negyddol anghymesur ar y Gymraeg.
Llofnod	Grace Zecca-Hanagan.	Llofnod	
Dyddiad	21 Mehefin 2021.	Dyddiad	

¹³ [Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon – Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg – 2017 i 2020](#)